

Partidemokrati är en samtalsprocess

Jan Teorell skriver (Svensk Tidskrift 1/99) om den bristande demokratin i partierna, apropå sin doktorsavhandling. Mycket kan sägas om Teorells avhandling. Jag avstår från en sådan tragglig diskussion. I stället tror jag att följande är viktigare:

Den verkliga framväxten av politiska hållningar sker sällan i de formaliserade strukturer som årsmöten, stämmor och remisser är uttryck för. Det är i samtalet – internt och offentligt – som det spännande sker. Stämmor och årsmöten blir i detta perspektiv snarast bekräftelser – kontrollerande i efterhand, om man så vill – på processer som äger rum mera formlöst.

En framgångsrik partiledning finns mitt i dessa processer. Den

leder och lyssnar på samma gång. Demokratin fungerar på så sätt att en ledning inte med framgång kan gå utanför vad partiets medlemmar och kärnsympatisörer anser rimligt och rätt. I denna mening finns det en slags självreglering inbyggd i den verkliga partidemokratin. Ledningar som faller utanför vad deras partier vill, lyckas inte med sin uppgift.

Den stora utmaningen för den svenska demokratin handlar om den politiska vitaliteten. För denna är inte det formalistiska avgörande. En viktigare fråga är hur det politiska samtalet skall kunna utvecklas, hur det nya och för många omtumlande, som följer av tex globaliseringen, skall kunna bearbetas och leda

till konstruktiv handling. I dag är det blott alltför uppenbart att flera partier genom sina formella strukturer är engagerade i behandlingen av frågor som verkligheten redan har lämnat. Det framflyttande Sverige däremot har färre arenor där de avgörande frågorna kan speglas och åsikter utvecklas. Resultatet blir att alltför av dess representanter vänder politiken ryggen, sköter sitt eget så gott det nu går, eller flyttar härifrån.

Hur de politiska processer ser ut som på en gång kan driva på och förankra Sveriges nödvändiga modernisering är enligt min mening det visserligen svåra men verkligt avgörande.

Per Unckel (m), Riksdagsledamot

Inflytande – för den som arbetar

Politiska partier har under tusentals år varit en del av samhället. Partier har uppkommit varje gång det har funnits behov av majoriteter och/eller då någon enskild eller grupp velat genomföra något särskilt.

Det speciella med dagens politiska partier är att de har ett liv även utanför de domarstenar och riksmöten där de annars alltid har funnits. Jan Teorell diskuterar i nr 1/99 om dessa yttre partier också skall förväntas ha ett eget, inre liv.

Det socialdemokratiska partiet bildades som ett massmedium/massrörelse för över 100 år sedan. I brist på andra medier fick rörelsens organisation och medlemmar tjäna som radiomaster, modem och förstärkare för partiets budskap. Orden och besluten från partiets ledning skulle föras ut till verkstäderna, skogarna, förorterna och fabrikena.

Socialdemokratiens partiuppbyggnad skall förstås mot bakgrunden av att partiet saknade represen-

tation i den gamla ståndsriksdagen. Socialdemokratin stod vid den tiden för något nytt och bildade därför ett nytt och annorlunda parti.

Människor utsätts idag för ett enormt informations- och åsiktsutbud och partiets uppgifter har därför skiftat kraftigt under de senaste 30 åren.

Idag vänder sig partiets mötesverksamhet i huvudsak till de egna förtroendevalda. Partiets "livsluft" är som Teorell skriver "avvägningen, sammanjämkningen och prioriteringen". Partiet är ett sammanhållande forum för att finna gemensamma vägar i Europa, i nationen, i regionen och i avvägningen mellan alla dessa olika beslutsnivåer i tillvaron.

Det rena medlemsinflytandet har aldrig varit särskilt starkt. Förmodligen upplever det dock just nu sin kanske starkaste period. Idag är tillvaron i samhälle och parti mycket mer jämlik än någonsin tidigare. Skillnaderna i kunskaper, livsstilar och information om politikens tak-

tiska drag har nog aldrig varit så små som nu mellan ledning och medlem. Där medlemmen tidigare bara sågs som en megafon och "just another brick in the wall" är förhållandena idag mycket annorlunda.

Antagligen befinner sig de gamla partistrukturerna därmed vid vägs ände. Den troligaste framtida formen för socialdemokratin är nog ett mer utpräglat och uttalat "stödmedlemskap" där den som blir medlem i allmänhet inte förväntar sig något särskilt inflytande utan endast uttrycker stöd och sympati för partiets värderingar och politik.

I allt väsentligt tror jag att det egentligen alltid har varit så. Den som går med i ett parti gör det för att markera stöd. För att få mer inflytande än så krävs vilja att ta förtroendeuppdrag och mer intensivt inre politiskt arbete. Kan det egentligen bli mer demokratiskt än så?

*Widar Andersson (s)
Statsrådsberedningen*